

Nr 69.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående pension för direktören vid det med musikaliska akademien förenade musikkonservatoriet, professorn B. Beckman; given Stockholms slott den 8 februari 1929.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ekle-siastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande depar-tementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts,
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Cl. Lindskog.

Utdrag av protokollet över ekle-siastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 8 februari 1929.

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGEB, statsråden LÜBECK, WOHLIN, BESKOW, LUNDVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON.

Departementschefen, statsrådet Lindskog anför:

Befattningen som direktör för det med musikaliska akademien förenade musikkonservatoriet är, enligt den för akademien och konservatoriet gäl-lande, den 28 maj 1926 fastställda stat, upptagen bland sådana icke-ordi-narie befattningar, för vilka avlöningen utgår med visst årligt arvode. Med befattningen är sålunda icke förenad rätt till pension.

I fråga om pension för innehavaren av direktörsbefattningen hava emel-lertid under de utredningar, som föregingo fastställandet av nämnda stat,

Pension för direktören vid det med musikaliska akademien förenade musikkonservatoriet, professorn B. Beckman.

Bihang till riksdagens protokoll 1929. 1 saml. 55 häft. (Nr 69.)

och även efter dess tillkomst framställdes åtskilliga förslag, men på grund av särskilda omständigheter hava dessa hittills icke lett till definitivt resultat.

Nu har musikaliska akademien i skrivelse den 29 oktober 1928 åter upp-tagit spörsmålet om pension åt direktören och anhållit, att Kungl. Maj:t ville genom avlåtande av proposition till 1929 års riksdag framföra frågan till lösning.

För bedömande av spörsmålet torde vara nödvändigt lämna en redogörelse för vad som tidigare huvudsakligen förekommit i fråga om konservatoriedirektörens tjänsteställning och pensionsrätt.

Inspektorn vid musikaliska akademiens konservatorium uppbar vid 1870-talets början en avlöning av 1,000 kronor, vartill under åren 1875 till och med 1877 kom dyrtidstillägg med 200 kronor. Sammanlagt uppgick sålunda hans avlöning vid tiden i fråga till 1,200 kronor. Vid 1877 års löne-reglering höjdes avlöningen till 3,000 kronor. Av beloppet skulle 2,250 kronor utgå i form av lön och 750 kronor utgöra tjänstgöringspenningar.

Enligt de för musikaliska akademien den 12 november 1880 utfärdade stadgar skulle direktören, vars befattning motsvarade den i akademiens stat upptagna inspektorsbefattningen, väljas för en tid av tre år.

I den stat, som enligt beslut av 1908 års riksdag fastställdes den 13 juni samma år, upptogs direktören för musikkonservatoriet bland de ordinarie befattningshavarna; och bestämdes hans avlöning till 3,600 kronor lön, 2,000 kronor tjänstgöringspenningar och 400 kronor ortstillägg. Därtill kom tillfälligt löneförbättring med 1,000 kronor, varav 700 kronor lön och 300 kronor tjänstgöringspenningar.

I de samtidigt med staten fastställda villkor och bestämmelser för åtnjutande av de i staten upptagna avlöningsförmåner stadgades, att i fråga om befattningshavares rätt till pension skulle gälla vad i särskild lag angående civila tjänst innehavares rätt till pension vore vid tiden för lönestatens ikraftträdande eller, såvitt anginge innehavare av befattning, som därefter tillträdde, vid tillträdet till befattningen stadgat.

Högskolornas löne regleringskommitté — tillsatt den 3 december 1920 — framlade den 6 juni 1921 ett betänkande, som bland annat innefattade förslag till löne reglering för befattningshavare vid musikaliska akademien och musikkonservatoriet. Detta förslag gick ut på att innehavaren av direktörsbefattningen, vilken då alltjämt tillsattes genom förordnande på en tid av tre år, skulle med placering i lönegraden B 24 berättigas såväl att efter hand erhålla avlöningsförhöjning genom uppflyttning i högre löneklass som pension, varför i förslaget till tjänsteförteckning anmärktes, att avlöningen till befattningshavaren utgick enligt ett av kommittén föreslaget 3 mom. av 5 § i avlöningsreglementet, varjämte föreslogs, att den tid, som förordnandet borde omfatta, måtte bestämmas till högst sex år, och att samma pensionsålder bleve gällande för konservatoriets direktör som för dess lärare, nämligen 65 levnads- och 25 tjänstår.

Kommittén anförde till stöd härför bland annat:

Enligt 41 § i de för musikaliska akademien den 19 maj 1911 fastställda, nu gällande stadgar väljes direktören för läroverket för en tid av tre år. Den avgående kan återväljas. Valet förrättas av akademien enligt särskilda i 39 och 40 §§ givna föreskrifter. I 42 § stadgas därjämte, att, om till direktör för läroverket väljes en person, som innehar befattning såsom annan ämbetsman hos akademien eller ordinarie lärare vid läroverket, denna befattning skall uppehållas på förordnande under den tid, innehavaren tjänstgör som direktör.

Direktörsbefattningen torde få anses bliva tillsatt genom förordnande och bör således ej hänföras till avlöningsreglementets tredje utan till dess andra kapitel. Fråga uppstår då, huruvida direktören bör komma i åtnjutande av avlöningsförhöjning genom uppflyttning i löneklass och pension, med andra ord, huruvida direktörsbefattningen bör inordnas under en av kommittén i annat sammanhang föreslagen ny tredje punkt i 5 § eller under samma paragrafs andra punkt (*3. För vissa i den vid detta reglemente fogade tjänsteförteckning angivna befattningar, vilkas innehavare tillsätts genom förordnande på viss tid, skola vad i detta reglemente eller eljest är stadgat angående de i 3 kap. avsedda tjänstemän i tillämpliga delar lända till efterrättelse»).

Kommittén vill erinra om att det under senare tid varit regel, att en direktör genom omval kvarstått i sin befattning under flera perioder. Sålunda har den nuvarande direktören beklätt tjänsten oavbrutet sedan år 1910. Hans företrädare tillträdde år 1905 direktörsskapet. År 1901 avgick en direktör efter 29 års tjänstgöring. Under sådana förhållanden synes det skäl, som vid 1908 års lönereglering anfördes emot systemet med ålderstillägg — nämligen att direktörsförordnandet för varje gång meddelades allenast för 3 år i sänder — knappast äga fog. Den omständighet, att befattningshavaren genom ett omval vinner en bekräftelse på sin lämplighet för befattningen, synes nämligen ej motivera, att han skulle gå miste om en avlöningsförmån, som han vid en fastare anställningsform skulle kommit i åtnjutande av. Kommittén anser på anförda grunder direktörsavlöningen böra förses med avlöningsförhöjningar.

Vad därefter pensionsfrågan angår vill kommittén för sin del kraftigt understryka önskvärdheten av att direktören erhåller pensionsrätt. Det förefaller obilligt, om direktören, vars arbetskraft i full utsträckning tages i anspråk av tjänsten, och vilken därför också måste erhålla en avlöning beräknad efter en annan norm, icke skulle för sitt pensionsunderlag få fullt ut tillgodoräkna sig den arbetsinsats, han i egenskap av direktör nedlagt i läroverket.

Då således befattningen bör förses såväl med avlöningsförhöjning genom uppflyttning i löneklass som med pension, föreslår kommittén, att i tjänsteförteckningen må anmärkas, att avlöningen till befattningshavaren utgår enligt 5 § 3. i reglementet. Den tid, som förordnandet bör omfatta, torde lämpligen böra bestämmas till högst 6 år.

Vidkommande den lönegrad, som för direktörens del skulle komma till användning, vill kommittén först anmärka, att kommittén funnit missvisande den jämförelse, som vid 1908 års lönereglering gjordes mellan läroverkens rektorer och direktören. Rektorerens verksamhet är nämligen av en helt annan art än direktörens. De förra ha ett omfattande ekonomiskt ansvar, vartill för den senares del saknas motsvarighet. Det är med hänsyn

härtill också rimligt, att avlöningen till direktören sättes lägre än för läroverksrektorena. Enligt akademiens stadgar har direktören att utöva närmaste ledningen över läroverket, vaka över undervisningen därstädes och allt vad med densamma äger gemenskap, föra matrikel över eleverna samt i läroverksstyrelsen föredragna ärenden, som angå läroverket. Han synes alltså närmast kunna karakteriseras som en studierektor, varvid dock ej bör förbises, att den individuella undervisningsform, som vid konservatoriet tillämpas, gör direktörens arbete vid undervisningens övervakande synnerligen tidskrävande. Det har också för kommittén upplysts, att direktörs-göromålen taga befattningshavarens hela arbetstid i anspråk.

Med hänsyn till direktörsbefattningens nuvarande placering i en lönegrad närmast motsvarande den så kallade andra normalgraden och då en jämställdhet mellan direktören och akademiens sekreterare synes motiverad, får kommittén föreslå, att direktören placeras i lönegraden B 24. Slutligen vill kommittén påpeka, att på grund av bestämmelserna i 5 § av lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension för rätt till hel pension för direktören torde krävas samma ålder som för de manliga statstjänstemännen i gemen eller 67 levnads- och 35 tjänstår. Däremot är pensionsåldern för lärarna vid musikaliska akademien bestämd lägre, nämligen till 65 levnads- och 25 tjänstår. Då ingen anledning torde förefinnas att för konservatoriets direktör uppehålla en annan princip än för konservatoriets lärare, får kommittén föreslå, att i den civila pensionslagen 5 § g) en ändring sker, varigenom den för lärarna stadgade särskilda pensionsåldern blir gällande jämväl för direktören.

I sitt yttrande över kommitténs förslag rörande direktörsbefattningen hade musikaliska akademien icke någon annan erinran än i fråga om den lönegrad, till vilken befattningens innehavare skulle hänföras. Akademien föreslog lönegraden B 30.

Mot kommittéförslaget rörande direktörsbefattningens allmänna ställning i lönesystemet inlade emellertid statskontoret en bestämd gensaga.

Statskontoret påpekade, hurusom införandet av den utav kommittén föreslagna anställnings- och lönetypen — ordinarie tjänsteman, tillsatt genom förordnande tills vidare, men med rätt till ålderstillägg och pension — skulle ytterligare komplicera avlöningsbestämmelserna, varför lämpligheten av en sådan åtgärd torde starkt kunna ifrågasättas, och den föreslagna lösliga anställningsformen ansåg statskontoret näppeligen passa ihop med begreppet ordinarie såsom detta hittills uppfattats. Behövligheten av anordningen torde i varje fall icke framgå i fråga om de befattningshavare, kommittén velat hänföra till denna kategori. Direktörsbefattningen vid musikkonservatoriet syntes med hänsyn till innehavarens ställning böra tillsättas allenast genom förordnande, men torde hinder icke möta att låta ålderstillägg utgå å ett arvode. Vad pensionsfrågan anginge torde densamma komma att lösas i samband med avgörandet av frågan om pensionering av övrig icke-ordinarie personal. Det kunde även erinras, att det väl knappast kunde påfördras, att tjänstemän, som innehade sina befattningar allenast på förordnande tills vidare, skulle erlagga pensionsavgifter till civila pensionsfonden, utan att dem bereddnes möjlighet att återfå eller på annat sätt få gagn av de erlagda avgifterna, för den händelse deras förordnande icke förnyades, utan att detta berott på att de avskedats på grund av tjänstefel eller övergått till annan

statstjänst. Ett tillägg till civila pensionslagen i sådant syfte torde därför vara erforderligt, om kommitténs förslag genomföres.

Vid behandling i statsrådet av den till 1926 års riksdag avlåtna statsverkspropositionen yttrade dåvarande departementschefen i nu ifrågavarande ämne följande:

Vad angår själva anställningsformen, förordnande på viss tid, saknar jag anledning föreslå någon ändring. Kommittén föreslår, att tiden för förordnandet bestämmes till högst sex år, och akademien har icke haft något att erinra häremot; för egen del finner jag skäl förefinnas för en dylik anordning, och torde det ankomma på Kungl. Maj:t att sedermera vidtaga i anledning härav föranledd ändring i akademiens stadgar.

Vad därefter beträffar den lönetyp, som ifrågasatts av kommittén, har jag icke kunnat undgå att taga intryck av de betänkligheter, statskontoret i detta hänseende framfört. Den anordningen synes mig vara den enklaste — vilken därtill undviker ett onödigt komplicerande av avlöningsreglementets bestämmelser — att i akademiens stat ett arvode uppföres för direktörsbefattningen och tillika anges, att ålderstillägg utgår å detta arvode. Pensionsfrågan bliver visserligen icke härigenom omedelbart ordnad, men såsom statskontoret erinrat, torde detta spörsmål snart komma att lösas i ett större sammanhang.

Vid bedömande av storleken av det arvode, som bör tillmätas innehavaren av ifrågavarande befattning, torde man hava att utgå från den nuvarande lönen, 7,000 kronor, inclusive tillfällig löneförbättring. Kommittén har föreslagit lönegraden B 24, d. v. s. en lönestandard av 7,668 kronor—9,060 kronor, medan akademien ifrågasätter lönegraden B 30, d. v. s. en avlöning av 10,500 kronor—11,940 kronor. Jag vill för min del föreslå ett arvode av 8,000 kronor jämte rätt till tre ålderstillägg, vart och ett å 480 kronor efter respektive 3, 6 och 9 år.

I statsverkspropositionen upptogs i anslutning härtill direktörsbefattningen såsom en icke-ordinarie befattning, avlönad med ett arvode av 8,000 kronor jämte tre arvodesförhöjningar att utgå efter 3, 6 och 9 år, varemot i anslutning till departementschefens nyssnämnda uttalande något förslag om pensionsrätt för direktören icke samtidigt framlades. I anledning av detta Kungl. Maj:ts förslag och ett i samband därmed motionsvis framlagt yrkande beslöt emellertid riksdagen för direktörsbefattningen fastställa ett arvode av 8,600 kronor jämte rätt till tre ålderstillägg, vart och ett å 480 kronor efter respektive 3, 6 och 9 år.

I annat sammanhang blev frågan om direktörens pensionsrätt föremål för prövning av samma års riksdag.

I en med anledning av propositionen inom riksdagen väckt motion (I: 86) föreslogs, att riksdagen måtte besluta, att för direktörsbefattningen skulle gälla ett pensionsunderlag av 6,000 kronor samt att pension till direktören skulle utgå enligt grunder överensstämmande med dem, som vore fastställda för de i 2 § av kungörelsen den 20 juni 1921 (nr 456) avsedda befattningshavare.

Till stöd härför anfördes i motionen huvudsakligen följande:

De ekonomiska villkor, som propositionen avser att bereda konservatoriedirektören, äro icke av natur att främja utsikten att för den synnerligen maktpåliggande befattningen förvärva personer med de framstående egenskaper, som äro av nöden för befattningens behöriga upprätthållande.

Skall undervisningen vid konservatoriet kunna hållas uppe på en hög nivå och, såsom sig bör, följa tonkonstens och musikpedagogikens utveckling, är det oundgängligt, att den befattningshavare, åt vilken konservatoriets närmaste ledning skall anförtros, icke allenast fyller vittgående krav i fråga om musikalisk bildning och uppfattning utan även i andra avseenden besitter framstående egenskaper. Är han icke utrustad med förmåga av initiativ och med ledaregenskaper, löper undervisningen fara att stelnas och slappas.

Direktörens befattning är ingalunda, såsom i propositionen synes framskymta, mindre betydelsefull än sekreterarbefattningen vid akademien. Båda befattningarna äro av största betydelse för musikkulturen i landet, men de ligga, så att säga, på olika plan. Medan sekreteraren mera verkar under den stora allmänhetens ögon, har direktören såsom ledare av konservatoriet — vilket skall utbilda såväl konstidkare som musiklejare, kyrkomusiker och andra befattningshavare inom det musikaliska området — en uppgift, som, om än ej lika framträdande i det offentliga, dock är fullt lika viktig.

Om det således ur det allmännas synpunkt måste erkännas vara av största betydelse, att direktörsbefattningen besättes med en i förutnämnda avseenden väl kvalificerad person, lär det ock få anses oundgängligt att med befattningen förknippa sådana villkor, att den rätte mannen kan stå att vinna.

Härvid måste tagas i betraktande, att direktören — i motsats till akademiens sekreterare — ansetts icke lämpligen kunna anställas på livstid. Han väljes av akademien för en period, som för närvarande utgör tre år, men i propositionen antages komma att förlängas till sex år. Att hans anställning sålunda begränsas till en jämförelsevis kort tid innebär onekligen för det allmänna en fördel, så till vida som däri ligger möjlighet att avhjälpa tänkbara misstag vid tillsättningen och att, i händelse av en befattningshavares avtagande energi och spänstighet, ersätta honom med en bättre kraft. Men den fördel staten sålunda vinner måste tydligen, om man vill påräkna lämpliga aspiranter till befattningen, kompenseras genom att avlöningsförmånerna sättas ej oväsentligt högre än som kunnat ifrågakomma, om anställningen haft en mera fast karaktär, varförutom måste sörjas för att, när anställningen ägt bestånd en viss tid, väsentligen understigande den i allmänhet för pensionsrätt stadgade tjänstetiden, pension kommer att utgå vid befattningshavarens entledigande. Synpunkter av denna art hava vunnit behörigt beaktande på andra områden av statsförvaltningen. Beträffande vissa administrativa befattningar av mera maktpåliggande art har som bekant sedan åtskilliga år tillbaka genomförts den anordningen, att vederbörande befattning tillsättes genom förordnande på sex år, under vilken tid avlöning utgår i form av ett arvode å avsevärt högre belopp än avlöningen för jämförliga befattningar, vilka tillsätts genom fullmakt, varjämte i avseende å pensionering gälla sådana särskilda regler, som nyss antytts.

Den nuvarande grundavlöningen för konservatoriedirektören utgör 7,000 kronor. Den ökning av 1,000 kronor jämte ålderstillägg, som föreslås i

propositionen, kan ur här förut angivna synpunkter icke betraktas såsom tillräcklig. Anser man dessa synpunkter böra vinna avseende, lär lärar begyn-nelsearvodet ej kunna sättas lägre än till 10,000 kronor, varjämte i fråga om pensionsrätt bör fastställas ett pensionsunderlag av 6,000 kronor och i övrigt meddelas bestämmelser byggda på grunder, motsvarande dem, som i 2 § av kungörelserna den 29 juni 1921 (nr 456), den 1 juni 1923 (nr 168) och den 12 juni 1925 (nr 277) fastställts i fråga om pension för där nämnda befattningshavare, som tillsätts genom förordnande på viss tid.

Motionen hänvisades till bankoutskottet, som däröver inhämtade utlåtande av statskontoret. Statskontoret anförde:

Enligt gällande stat för musikaliska akademien är befattningen såsom direktör för musikkonservatorium upptagen såsom ordinarie tjänst och alltså förenad med rätt till pension enligt bestämmelserna i den civila pensionslagen; men befattningen har sedan länge icke tillsatts med fullmakt utan medelst förordnande för en tid av tre år i sänder; och på grund härav lär nuvarande direktören icke hava annan rätt till pension än som tillkommer honom i egenskap av ordinarie innehavare av kamrerartjänsten vid akademien. Såväl sistnämnda tjänst som även direktörsbefattningen skulle hädanefter enligt Kungl. Maj:ts för 1926 års riksdag framlagda förslag till stat för akademien förändras till arvodesbefattningar, dock med den skillnad dem emellan, att direktörsbefattningen skulle komma att tillsättas på förordnande under sex år i sänder, medan däremot kamrerarbefattningen skulle, liksom icke-ordinarie befattningar i allmänhet, tillsättas medelst förordnande tills vidare. Enligt Kungl. Maj:ts förslag ansågs frågan om pension böra lösas i samband med spörsmålet om pensionsrätt för icke-ordinarie personal i allmänhet vid civilförvaltningen, varom förslag nyligen framlagts av 1921 års pensionskommitté.

Härav skulle bliva följd, att nuvarande innehavaren av förordnandet å direktörsbefattningen skulle för att bibehålla någon pensionsrätt nödgas att under fortsatt förordnande å nämnda befattning kvarstå å gammal stat såsom ordinarie innehavare av kamrerartjänsten. Förutom denna olägenhet är att märka, hurusom pensionsrätten för icke-ordinarie personal vid allmänna civilförvaltningen skulle enligt föreliggande förslag anordnas på samma sätt, som nu gäller beträffande ordinarie befattningshavare, som tillsätts medelst fullmakt eller konstitutorial, d. v. s. för rätt att komma i åtnjutande av pension skulle i regel fordras uppnåendet av viss högre levnadsålder. För en befattning, vars innehavare tillsättes endast på vissa år, för att tillfälle må finnas att göra ombyte, där så befinnes önskvärt, lämpar sig givetvis icke ett så beskaffat pensioneringssystem. Såsom i motionen framhållits, ligger det därför närmast till hands att söka ordna pensionsförhållandena för ifrågavarande direktörsbefattning på samma sätt som skett beträffande ordinarie tjänstemän, som tillsätts genom förordnande på viss tid, enligt vad därom stadgas i kungl. kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 456) jämte däri sedermera gjorda ändringar och tillägg (nr 388/1922, 168/1923 och 277/1925).

Vill man redan nu i sammanhang med den nya staten för musikaliska akademien, såsom synes önskvärt, ordna pensionsförhållandena för direktörsbefattningen vid musikkonservatorium, vilken i förevarande avseende torde intaga en särställning bland icke-ordinarie befattningar inom allmänna civilförvaltningen, synas ungefär följande föreskrifter lämpligen kunna meddelas:

För innehavare av befattningen såsom direktör för musikkonservatorium skall i fråga om rätt till pension m. m. i tillämpliga delar gälla vad som i kungl. kungörelsen den 29 juni 1921 med bestämmelser för vissa tjänstemän vid statsdepartement och andra till den civila statsförvaltningen hörande verk i fråga om pension med däri sedermera vidtagna ändringar och tillägg finnes stadgat för byggnadschef hos byggnadsstyrelsen, med iakttagande dock att för direktör för musikkonservatorium det högre pensionsbeloppet skall utgöra 6,000 kronor och det lägre 5,000 kronor samt pensionsavgiften 360 kronor för år räknat.

Bankoutskottet yttrade i anledning av motionen:

Beträffande pensionering av ifrågavarande befattnings innehavare har Kungl. Maj:t ansett ordnandet av denna fråga böra anstå i avvaktan på en lösning av pensionsfrågan för icke-ordinarie befattningshavare i allmänhet i statstjänst.

Till den ståndpunkt, som Kungl. Maj:t sålunda intagit, vill utskottet för sin del ansluta sig. Utskottet förbiser härvid icke att, såsom statskontoret framhållit, detta ställningstagande medför vissa olägenheter beträffande pensionsförhållandena för nuvarande innehavaren av direktörsbefattningen. Dessa olägenheter äro emellertid enligt utskottets mening icke av den art, att de böra föranleda ett omedelbart beslut i frågan, detta så mycket mindre som utskottet icke känt sig övertygat om lämpligheten av att, såsom statskontoret ifrågasatt, med avseende å direktörsbefattningen vid musikkonservatoriet tillämpa samma grunder, som i pensionshänseende gälla för vissa huvudsakligen chefsbefattningar, vilka tillsättas genom förordnande på viss tid. Därest pensionsförhållandena för icke-ordinarie personal inom statsförvaltningen i allmänhet icke skulle bliva ordnade före den nuvarande direktörens avgång, lärer för övrigt möjlighet icke saknas att på annat sätt sörja för beredande åt honom av skäligen pension såsom innehavare av direktörsbefattningen.

Utskottet hemställde alltså, att motionen icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda. Denna hemställan bifölls av båda kamrarna.

Genom brev den 28 maj 1926 fastställdes därefter stat för musikaliska akademien och musikkonservatoriet m. m., varvid direktörens tjänsteställning och arvudet för honom bestämdes i enlighet med riksdagens beslut.

Den i 1926 års statsverksproposition ävensom bankoutskottets nyssnämnda utlåtande åsyftade utredningen om pension för icke-ordinarie befattningshavare i allmänhet blev, sedan ett betänkande i ämnet avgivits av 1921 års pensionskommitté, under år 1926 uppdragen åt särskilda sakkunniga. I det betänkande, som av dessa avgavs den 29 mars 1927, upptogs till särskilt övervägande frågan om konservatoriedirektörens pensionsförhållanden. De sakkunniga yttrade härom:

Direktören vid musikkonservatorium var tidigare ordinarie tjänsteman. Från och med den 1 juli 1926 har emellertid tjänsten förändrats till icke-ordinarie befattning med arvode av 8,600 kronor, vartill kunna komma tre arvodesförhöjningar, vardera å 480 kronor efter respektive 3, 6 och 9 år.

Slutavlöningen uppgår sålunda till 10,040 kronor, motsvarande ungefär slutlönen för ordinarie tjänsteman å G ort i lönegraden B 26 eller för »befattningshavare å extra stat» i lönegraden 27.

Enligt vad de sakkunniga förutsatt, skulle en dylik icke-ordinarie befattningshavare kunna tillerkännas pensionsrätt enligt den civila tjänstepensionslagen. Därest så skulle bliva fallet, synes för befattningen kunna bestämmas det pensionsunderlag, som skulle gälla för icke-ordinarie befattningshavare i 27:e lönegraden. Härigenom skulle för direktören komma att gälla samma pensionsunderlag, som för innehavaren av den till lönegraden B 26 hänfödda ordinarie tjänsten såsom sekreterare hos musikaliska akademien, med vilken senare tjänsteman direktören vid löneregleringen ansetts böra i avlöningshänseende ungefärligen likställas.

Då direktören lär böra tillsättas allenast på viss tid, skulle det kunna ifrågasättas, huruvida ej pensionsförhållandena för denne lämpligare borde ordnas efter de grunder, som skulle tillämpas beträffande innehavare av sådana ordinarie tjänster, som avses i 2 kapitlet i avlöningsreglementet för befattningshavare inom allmänna civilförvaltningen, något som emellertid skulle förutsätta, att direktörsbefattningen även i avlöningshänseende ombildades till en dylik tjänst. Men då direktörens löneställning så nyligen varit under omprövning, hava de sakkunniga icke tilltrött sig att framlägga något direkt förslag i berörda syfte.

I ett den 29 september 1927 avgivet yttrande över nyssnämnda betänkande anförde musikaliska akademien, bland annat, följande:

Akademien finner sig böra på det kraftigaste understryka angelägenheten av att frågan om konservatoriedirektörens pensionering med snaraste vinner en tillfredsställande lösning.

Skall undervisningen vid konservatoriet kunna hållas uppe på en hög nivå och, såsom sig bör, följa tonkonstens och musikpedagogikens utveckling, är det oundgängligt, att den befattningshavare, åt vilken konservatoriets närmaste ledning skall anförtros, icke allenast fyller vittgående krav i fråga om musikalisk bildning och uppfattning utan även i andra avseenden besitter framstående egenskaper. Är han icke utrustad med förmåga av initiativ och med ledaregenskaper, löper undervisningen fara att stelnas och slappas.

Om det således ur det allmännas synpunkt måste erkännas vara av största betydelse, att direktörsbefattningen besättes med en i förutnämnda avseende väl kvalificerad person, lär det ock få anses oundgängligt, att med befattningen förknippas sådana villkor, att den rätte mannen kan stå att vinna. Härvid måste tagas i betraktande att direktören ansetts icke lämpligen kunna anställas på livstid utan varje gång för en jämförelsevis kort tid. Detta förhållande innebär onekligen för det allmänna en fördel såtillvida som däri ligger möjlighet att avhjälpa tänkbara misstag vid tillsättningen och att, i händelse av en befattningshavares avtagande i energi och spänstighet, ersätta honom med en bättre kraft. Men den fördel staten sålunda vinner måste för staten medföra förpliktelse att, när anställningen ägt bestånd en viss tid, väsentligen understigande den i allmänhet för pensionsrätt stadgade tjänstetiden, sörja för att pension kommer att utgå vid befattningshavarens entledigande. Det pensioneringssystem, som gäller för befattningshavare med fullmakt eller konstitutorial och som för rätt till pension kräver uppnåendet av viss högre levnadsålder och visst antal år,

varunder pensionsavgift erlagts, passas tydligen icke för en befattning av här ifrågavarande art, något som med rätta framhållits av statskontoret i dess ovanberörda till 1926 års riksdag avgivna utlåtande i anledning av en inom riksdagen väckt motion. Då härtill kommer, att en konservatoriedirektör mången gång torde komma att vid jämförelsevis framskriden ålder tillträda sin befattning utan att förut hava haft anställning i statens tjänst och han av sådan anledning ofta nog icke torde uppnå i förslaget förut-satta avgifts- och tjänstår, synes allt tala för att de särskilda bestämmelser, som i förslagets 2 kap. föreslås i fråga om andra på vissa år tillsatta be-fattningshavare i chefsställning, göras tillämpliga även i fråga om direktö-ren. Vad de sakkunniga må åsyfta med sitt uttalande om att en sådan anordning skulle förutsätta, att direktörsbefattningen i avlöningshänseende ombildades till en tjänst av den art som avses i 2 kap., står icke för aka-demien fullt klart. Skulle därmed avses att de för direktörsbefattningen fastställda ålderstillägg utgjorde hinder för tillämpning av principerna i 2 kap., så kan akademien icke finna en sådan uppfattning äga fog.

Då alltså den i det föreliggande betänkandet företrädesvis förordade lös-ningen av frågan om direktörens pensionering ur här angivna synpunkter icke kan anses tillfredsställande, anser akademien sig böra hemställa att i fråga om rätt till pension för direktören för konservatoriet må få i tillämp-liga delar gälla vad som för närvarande finnes stadgat för byggnadschef hos byggnadsstyrelsen, med iakttagande dock att för direktören det högre pensionsbeloppet skall utgöra 6,000 kronor och det lägre 5,000 kronor samt pensionsavgiften 360 kronor för år räknat.

Nu har akademien i sin förut berörda skrivelse av den 29 oktober 1928 anført, bland annat, följande:

Akademien har sig icke bekant, huruvida de av 1926 års sakkunniga avgivna förslag kunna väntas i det hela komma under statsmakternas be-handling i en snar framtid. Då emellertid vissa omständigheter synas tyda på ett icke alltför kortvarigt uppskov med frågans vidare behand-ling, har akademien ansett sig icke kunna underlåta att hemställa, det spörs-målet om konservatoriedirektörens pensionsförhållanden omedelbart göres till föremål för särskilt övervägande. Den tid, för vilken den nuvarande direktören professor Beckman är genom val tillsatt, går till ända den 10 februari 1931, då han uppnår 65 levnadsår. Enligt gällande bestämmelser kan något återval då icke ifrågakomma. Professor Beckman har under år 1926 anmält sig vilja övergå å den sagda år fastställda staten för akade-mien och samtidigt avgått från den av honom innehavda men alltifrån hans tillträdande av direktörsbefattningen ej av honom förvaltade kamrerar-tjänsten vid akademien, en åtgärd som möjliggjort den nya statens omedel-bara tillämpande även å sistnämnda befattning. Professor Beckman och en eventuell efterträdare till honom äro således tills vidare helt och hållet i saknad av pensionsrätt. Att frågan om den med befattningen förenade pensionsrätten i god tid före nuvarande innehavarens avgång avgöres synes påkallat, icke allenast av hänsyn till denne befattningshavare, vilken med fog kan kräva att någon tid före avgången erhålla besked rörande en om-ständighet, som är av största betydelse för hans framtida levnadsförhållan-den, utan även ur det allmännas synpunkt. Skulle av någon anledning befattningen bliva ledig tidigare än nu kan förutses — något som ju när det gäller en befattningshavare vid mera framskriden ålder ej kan helt läm-

nas ur räkningen — måste den i och för sig avsevärda svårigheten att på de i gällande stat fastställda avlöningsvillkor finna en lämplig efterträdare till den nuvarande direktören väsentligen ökas. Det torde vara överflödigt att vidlyftigt framhålla de olägenheter, som därvid skulle bliva följden av den synnerligen maktpåliggande befattningens besättande med en mindre kvalificerad person.

Akademien föreställer sig ock, att någon avsevärd betänklighet icke kan göras gällande mot att frågan om konservatoriedirektörens pensionsrätt lös-göres från det omfattande och svårlösta spörsmålet om pensionsrätt för be-fattningshavare i allmänhet. Den föregående framställningen torde giva vid handen, att, såsom framhålles i statskontorets förenämnda utlåtande, konservatoriedirektören i pensionshänseende intager en särställning, som med-för att de allmänna principer, vilka kunna finnas lämpliga i fråga om pen-sionering av icke ordinarie befattningshavare i allmänhet, icke kunna äga tillämpning å denne befattningshavare.

I betraktande av vad sålunda anförts och med hänvisning till sitt den 29 september 1927 avgivna yttrande har akademien hemställt, att i propo-sition till riksdagen måtte, i överensstämmelse med statskontorets förut-nämnda utlåtande till bankoutskottet vid 1926 års riksdag, framläggas för-slag, att för innehavare av befattningen såsom direktör för musikkonserva-torium skall i fråga om rätt till pension m. m. i tillämpliga delar gälla vad som i kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 456) med bestämmelser för vissa tjänstemän vid statsdepartement och andra till den civila statsförvalt-ningen hörande verk i fråga om pension med däri sedermera vidtagna änd-ringar och tillägg finnes stadgat för byggnadschef hos byggnadsstyrelsen, med iakttagande dock att för direktör för musikkonservatoriet det högre pensionsbeloppet skall utgöra 6,000 kronor och det lägre 5,000 kronor samt pensionsavgiften 360 kronor för år räknat.

Vidare har akademien anfört:

Skulle, mot akademiens förmodan och förhoppning, hinder möta för en omedelbar lösning av spörsmålet om den pension, som bör åtfölja direktörs-befattningen, anser akademien önskvärt, att ett beslut om personlig pension för den nuvarande direktören, som avgår redan i början av år 1931, snarast möjligt kommer till stånd. Starka billighetsskäl synas tala härför. Den nuvarande direktören har vid sitt tillträdande av befattningen haft giltig anledning att anse densamma förenad med pensionsrätt. Det av Kungl. Maj:t på statskontorets tillstyrkan träffade förfogande i fråga om företräda-rens pensionsförhållanden måste för honom hava tett sig såsom ett fullt avgörande faktum, och den omständigheten att från sådan utgångspunkt pensionsavgifter till såväl staten som civilstatens änke- och pupillkassa under en lång följd av år erlagts och mottagits, äro ägnade att kraftigt stärka hans anspråk på pensionsfrågans ordnande.

Att den nuvarande direktören genom sin övergång på den år 1926 fast-ställda nya staten och sin avgång från kamrerarbefattningen frånträtt de rättsanspråk på pension, som tidigare må hava varit för handen, är oveder-sägligt, men lär ej kunna göras gällande emot det billighetskrav, varom här är fråga. I det sakläge, som härvidlag var för handen, kunde det ej

rimligen ifrågasättas, att han för sin återstående tjänstetid av ungefär fem år skulle avstå från den väsentliga löneförhöjning, som den nya staten medförde, och hans avgång från kamrerarbefattningen måste, ur statsfinansiell synpunkt sett, snarast betraktas såsom en fördel.

I avseende å storleken av den personliga pension, som under här antydd förutsättning skulle kunna ifrågakomma för professor Beckman, finner akademien sig böra föreslå, att beloppet sättes till 6,000 kronor, eller således det belopp, som enligt akademiens i första rummet framlagda förslag skulle tillkomma en direktör efter minst 12 års tjänstgöring. Professor Beckman har under den tid av mera än 18 år, varunder han hittills uppehållit direktörsbefattningen, med aldrig svikande nit och utmärkt skicklighet fyllt sitt maktpåliggande kall, likasom han under den tid av omkring 2 år han förvaltats kamrerarbefattningen, även på denna visat nit och skicklighet.

Akademien hemställer alltså alternativt, för den händelse en proposition om ordnande av de med direktörsbefattningen vid musikkonservatoriet förknippade pensionsförhållanden icke skulle kunna framläggas för 1929 års riksdag, att Kungl. Maj:t täcktes i proposition föreslå sagda riksdag att bevilja nuvarande direktören, professorn Beckman en årlig pension av 6,000 kronor, att utgå från och med månaden efter den, då han vid fyllda 65 år avgår från befattningen.

Över akademiens sistnämnda framställning har statskontoret den 17 november 1928 yttrat sig och därvid anfört:

Före den lönereglering, som från och med den 1 juli 1926 blev gällande för befattningshavarna vid musikaliska akademien med det därunder lydaude musikkonservatoriet, var direktörsbefattningen vid musikkonservatoriet i staten uppförd såsom ordinarie befattning med lön. Direktören var därför — oaktat den ovanliga formen för befattningens tillsättande — att anse såsom »ordinarie innehavare av civil tjänst med lön å stat, som blivit fastställd av Konungen och riksdagen». Han var alltså på den tiden jämlikt 1 § av lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstinnehavares rätt till pension berättigad till sådan förmån enligt de grunder, som i nämnda lag stadgats, såsom också framgår av Kungl. Maj:ts beslut den 8 juli 1910 ifråga om pension åt dåvarande direktören professorn O. Bolander.

I den nya staten däremot är konservatoriedirektören icke upptagen bland de ordinarie befattningshavarna, utan för honom är där fastställt allenast ett visst arvode, nämligen 8,600 kronor med rätt till förhöjning efter 3, 6 och 9 år med 480 kronor för varje gång. Vid sådant förhållande är befattningens innehavare icke längre berättigad till pension enligt den civila pensionslagen; och då någon pensionering för icke-ordinarie befattningshavare, tillhörande allmänna civilförvaltningen, ännu icke blivit ordnad, har den nuvarande direktören, vilken icke kvarstår å den äldre staten, numera icke någon författningsenlig rätt till pension.

När statskontoret den 24 april 1926 avgav yttrande till riksdagens bankoutskott över en i sammanhang med frågan om lönereglering för musikaliska akademien och musikkonservatoriet väckt motion om beredande av pensionsrätt för konservatoriedirektören, framhöll statskontoret önskvärdheten av att pensionsförhållandena bleve ordnade för denne befattningshavare, vilken skulle komma att intaga en särställning bland icke-ordinarie befattningar

inom allmänna civilförvaltningen. Ifrågavarande befattning synes vara närmast att jämföra med de — visserligen såsom ordinarie betecknade — befattningar, som tillsätts genom förordnande på viss tid och om vilkas rätt till pension är stadgat i 1 och 2 §§ av kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 456) med bestämmelser för vissa tjänstemän vid statsdepartement och andra till den civila statsförvaltningen hörande verk i fråga om rätt till pension jämte i samma paragrafer sedermera gjorda ändringar och tillägg (jfr kungörelserna nr 388/1922, 168/1923 och 277/1925). Då statskontoret fortfarande är av den uppfattning, att pensionsförhållandena för konservatoriedirektören lämpligen böra ordnas i huvudsaklig överensstämmelse med vad som sålunda ägt rum genom nämnda bestämmelser, anser sig statskontoret böra hemställa, det täcktes Kungl. Maj:t föreslå riksdagen medgiva, att direktören vid det under musikaliska akademien ställda musikkonservatoriet må äga rätt att från och med dagen näst efter den, då han efter avgång från befattningen upphör att åtnjuta därför anvisat arvode, under sin återstående livstid åtnjuta pension från allmänna indragningsstaten enligt följande grunder, nämligen:

Har konservatoriedirektör, som tillsatts genom förordnande på viss tid, under minst tolv år innehaft befattning i sådan egenskap eller har han, oavsett tjänstetidens längd, på grund av olycksfall i tjänsten blivit oförmögen till nöjaktig vidare tjänstgöring, är han berättigad att vid avgång från befattningen åtnjuta pension till ett belopp av 6,000 kronor för år räknat.

Därest sådan direktör, innan han uppnått tolv års tjänstetid i befattningen, avgår från densamma antingen på grund av att förordnandet upphör utan att efterföljas av förnyat förordnande eller på grund därav, att han till följd av sjukdom, som ej föranletts av olycksfall i tjänsten, befunnits oförmögen till nöjaktig vidare tjänstgöring, äger han, om han innehaft befattningen minst sex år, uppbära pension till belopp av 5,000 kronor för år räknat.

Pension må dock ej åtnjutas av den, som blivit avsatt från befattningen, eller den, som vid avgång från densamma icke är svensk medborgare.

Såsom pensionsavgift skall å det för konservatoriedirektören bestämda arvodet eller den honom intill dess han uppnått 65 års ålder tillkommande pensionen avdragas ett belopp av 360 kronor för år räknat.

Avgår han under sådana förhållanden, att han icke är berättigad till pension, eller avlider han före uppnådda 65 år, skall pensionsavgift icke avdragas för längre tid än den, varunder arvode eller pension åtnjutits.

Befinnes direktör, om vilken nu är fråga, före utgången av den tid, erhållet förordnande gäller, vara till följd av olycksfall i tjänsten eller av sjukdom oförmögen till nöjaktig vidare tjänstgöring eller har förordnandet av annan anledning förklarats skola upphöra, skall direktören vara skyldig avgå från sin befattning; och skall i sammanhang med beslut om förordnandets upphörande fråga om hans rätt till pension avgöras.

Därest det emellertid icke skulle befinnas lämpligt att nu utverka riksdagens beslut om pensionsrätt för konservatoriedirektören, vill det dock synas statskontoret, att synnerligen starka skäl föreligga för utverkande av rätt till pension för nuvarande innehavaren av direktörsbefattningen, professorn B. Beckman, vilken gått miste om honom förut tillkommande pensionsrätt och som numera uppnått sådan levnadsålder, att förnyat förordnande såsom direktör icke torde ifrågakomma.

Om därför statskontorets hemställan här ovan befinnes icke böra föranleda

någon åtgärd, skulle statskontoret med erinran, att professorn Beckman, som den 10 februari 1931 uppnår 65 års ålder, räknar tjänstår vid musikkonservatoriet sedan år 1909 och sedan år 1910 varit direktör därstädes, vilja förorda, att för riksdagen framlägges förslag därom, att professorn Beckman må från och med dagen näst efter den, då han efter uppnådd levnadsålder av 65 år avgår från befattningen såsom direktör vid musikkonservatoriet, under sin återstående livstid uppbära pension från allmänna indragningsstaten till belopp av 6,000 kronor årligen.

Departementsschefen.

Befattningen som direktör för musikkonservatoriet är av den största betydelse för verksamheten vid konservatoriet, där innehavaren av denna befattning har att planlägga och leda arbetet med utbildande av såväl konstidkare som musklärare, kyrkomusiker och andra tjänstinnehavare på det musikaliska området. Härmed kan också sägas, att befattningen är av stor vikt jämväl för musikkulturen i övrigt i landet, och det måste ur det allmännas synpunkt betraktas såsom mycket betydelsefullt, att till denna befattning erhålles en i alla avseenden fullt kvalificerad person. Med hänsyn till den speciella uppgift, som ansetts böra tillkomma konservatoriedirektören, har det befunnits lämpligt, att han icke utnämnes genom fullmakt utan väljes av akademien för viss tid. Häri ligger onekligen en fördel för det allmänna, då möjlighet förefinnes att efter utgången av en period ersätta en ej i allo fullt lämplig befattningshavare. Har akademien åter till befattningen lyckats förvärva en person, som väl fyller de erforderliga anspråken och vars bibehållande å tjänsten är av vikt för konservatoriets verksamhet, synes det vara ett fullt berättigat krav, att pensionsförhållandena för denne befattningshavare varda på ett tillfredsställande sätt ordnade. Det vore därför synnerligen önskvärt, om frågan om pension för musikkonservatoriets direktör nu kunnat i princip vinna sin lösning. Erinras må emellertid, att riksdagen så sent som 1926 uttalade sin anslutning till den ståndpunkt, som intagits i statsverkspropositionen till nämnda års riksdag, att med ordnandet av denna fråga borde anstå i avvaktan på en lösning av pensionsfrågan för icke-ordinarie befattningshavare i allmänhet. Med hänsyn härtill anser jag mig nu böra förorda det av musikaliska akademien och statskontoret alternativt framförda förslaget om en pension å 6,000 kronor åt den nuvarande direktören, professorn B. Beckman, då han efter uppnådd levnadsålder av 65 år avgår från direktörsbefattningen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att direktören vid det under musikaliska akademien ställda musikkonservatoriet, professorn B. Beckman må från och med dagen näst efter den, då han efter uppnådd levnadsålder av 65 år avgår från befattningen såsom direktör vid musikkonservatoriet, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 6,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen

Ur protokollet:

Enar Sahlin.
